

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Opvs De Iudiciis Divinis, Qvae Devs In Hoc Mvndo Exercet

Accessit index concionatorius in omnes totius anni dies Dominicos & Festos, ab ipso Auctore confectus

Stengel, Georg

Ingolstadii, 1651

Capvt XXVII. Viduas quoq[ue] & Magistratus & Sacerdotes, Deoq[ue] consecratos, itemq[ue] Sanctos, & omnes Christianos, præcipuè autem Deum esse summo honore prosequendum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-45699

C A P V T XXVII.

*Viduas quoque, & Magistratus, & sacerdotes Deoq; consecra-
tos, itemq; sanctos, immò & omnes Christianos, praci-
pue autem Deum esse summo honore profe-
quendum.*

Honorandæ sunt & viduæ: idque duas ob causas, quia
scilicet à viro liberatæ iam Deo magis seruiunt, &
quia viro defensore destitutæ, ubique premuntur,
quamobrem auxilio solatioq; egent. De virtute earum multa me-
morant diuinæ historiz. Qualis enī fuit Iudith, honestate, pie-
tate, oratione, confidentia in Deum, castitate, fortitudine de-
nique? Vt meritò populus dixerit: *Tu gloria Ierusalem, tu latitia* Iudith. 39
Israël, tu honorificentia populi nostri. Qualis erat Anna Prophetissa Luc. 2. 37.
filia Phanuel, *qua non discedebat de templo, ieiunijs, & obsecrationibus*
seruiens die ac nocte. Qualis illa, de qua legimus: *Vidit autem (Do-* Luc. 2. 2.
minus) & quamdam viduam pauperulam mittentem ara minuta duo.
Et dixit: Verè dico vobis, quia vidua hac pauper plus quàm omnes mi-
st &c. Maximus honor est à summa laudari veritate. Nonnè vi-
duas voluit esse honorandas, qui in parabola dixit, viduam fuisse Luc. 18. 4.
exauditam à iudice quoque, *qui Deum non timebat, & hominem*
non reuerabatur? Immò viduam ipse honorauit obuiam, dum eius
filium, ad sepulchrum elatum, ad vitam renocauit, *quam cum vi-* Luc. 7. 17.
disset Dominus, misericordia motus super eam, dixit illi: Noli flere. Deuter. 10. 16.
Immò iam ab antiquo facit iudicium pupillo & vidua, *amat peregrini-*
num, & ei victum & vestitum procurat Deus; qui ibidem nos quo-
que similia facere iubet. Alio autem in loco ait: *Vidua & pupillo* Exod. 22. 22.
non nocebitis. Si laferitis eos, vociferabuntur ad me, & ego audiam
clamorem eorum, & indignabitur furor meus, percutiamq; vos gladio,
& erunt uxores vestra vidua, & filij vestri pupilli. Qua de causa
& Timotheo scribit Apostolus: *Viduas honora, qua verè vidua sunt:* 1. Tim. 5. 3.
quia id virtus earum meretur, necessitas exigit. Dixi multa de vi-
duis, in Tractatu de faustis & infauis matrimonijs, Hic sufficiet
vel è poëta apponere laudatam à pudicitia viduam Didonem, ita
enim loquitur:

Sed

Virgil. lib. 4.
Æneid,

Sed mihi vel tellus optem prius ima dehiscat,
Vel Pater omnipotens adigat me fulmine ad umbras,
Pallentes umbras Erebi, noctemq; profundam:
Antè, pudor, quam te violem; aut tua iura resoluam.
Ille meos primus qui me sibi iunxit, amores
Abstulit: ille habeat secum: seruetq; sepulchro.

II.
Aristot. lib. 1.
Ethic.
Psal. 82. 11
Rom. 13. 4. & 6
Cic. lib. 3. de
legib.

10. Quia ars gubernandi ciuitates principatum tenet in omni-
bus artibus, meritò, ob hanc excellentiam, præcipue honoran-
dus est magistratus, qui est, vt Cic. ait, *lex loquens*, & loco Dei,
Ego dixi, *Dij estis*: certè *minister Dei* est magistratus, atque tum,
ob virtutem, tum ob laborem, tum etiã ob periculum suum, &
commodum communitatis honore dignus. Equidem & istud

Cic. lib. 1. de
offic.

magnam est virtutis in principe argumentum, si subditi libenter
ipsum sequantur. Et sine illius prudentia ac diligentia ciuitas esse
non potest. *Omnino qui Reip. præsent, ait Tullius, duo præcepta te-
neant: vnum, vt utilitatem ciuium sic tueantur, vt quidquid agant,
ad eam referant, obliu commodorum suorum: alterum vt totum corpus
Reip. curent, ne dum partem aliquam tueantur, reliquas deserant. Vt
enim tutela, sic procuratio Reipub. ad utilitatem eorum, qui commisi-
sunt, non ad eorum, quibus commissa est, gerenda est. Quam ad rem,
non solum prudentia, sed & iustitia, & vigilantia, animusq; sibi
à nimia cupiditate temperans requiritur. Quin & fortitudo, quia*

Cic. pro Scæ.

*sudandum est ijs, qui magistratum gerunt, pro communibus commodis,
adeunda inimicitia, subeunda sæpe pro Rep. tempestates: cum multis au-
dacibus, improbis, nonnumquam etiã potentibus dimicandum. Est
itaq; magistratus, erga rebellantes constantia, erga subiectos be-
neuolentia vti. Quæ omnia ferè complexus est Apostolus illis*

Rom. 13. 1.

*verbis: Omnis anima potestatibus sublimioribus, hoc est, Principi-
bus, & magistratibus (idem enim est potestatibus, quod potestatibus
præditis) subdita sit; in temporalibus potestati ciuili; in spiritua-
libus, Prælato, Episcopo, Pontifici. Non est enim potestas, nisi à*

Matth. 4. 9.

*Deo; eiusq; diuina ordinatione; non à diabolo, quamuis ille,
mentiendo dicat: Hac omnia tibi dabo: nec à solo homine; sed ab*

Prou. 8. 15.

*eo, qui dicit, Per me reges regnant. Est autem potestas Ecclesiasti-
ca quidem immediatè à Deo instituta, cum Christus ipse Petrum
& Apostolos Ecclesiæ præfecerit; ciuilis autem saltem mediatè,
cum*

cum natura rectaq; ratio, quæ à solo Deo est, dicat, & hominibus suggerat, vt Reip. magistratus præficiant, à quibus regantur. Addit: *Quæ autem sunt, à Deo ordinata sunt, vt homines à peccatis retrahant, atque ad iustitiam pacemq; colendam impellant. Neque verò ordinatæ sunt tantum apteq; institutæ, verum etiam præceptæ; vt eis resistere nefas sit. Vnde sequitur: Itaque qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit. Qui autem resistunt, ipsi sibi damnationem acquirunt;* tum ab ipsa potestate temporariam, tum à Deo æternam, vt S. Chrysostomus exponit. E quibus deducit D. Augustinus, esse peccatum mortale etiam ciuili resistere potestati, si nimirum res grauis, & sub graui interminatione præcipiatur. Hac enim de causa subiungit: *Idè necessitate subditi estote, non solum propter iram (seu poenam, ob quam gladium portat) sed etiam propter conscientiam, ne ea inobedientiæ rea fiat.* Honorandus est igitur magistratus timore, reuerentia, obedientia, vestigalibus & tributis; denique titulis, sceptris, purpuris, prout cuiusq; gradus exigit.

Vt autem intelligamus, quorsum hunc honorem adè inculcet D. Paulus, in memoriam renocandum est, quod Clemens Alexandrinus, alijque scribunt, tempore Christi & D. Pauli, ob Iudæ, & Galilæorum sectam, quæ diu inter Iudæos vixit, docuitque, pro libertate tuenda omne dominium Cæsaris & vestigal, etiam morte proposita, abnuendum esse (de qua non solum Iosephus, sed etiam Acta Apostolorum meminerunt,) rumorem quoq; & suspicionem ad Christum & Apostolos transisse, eò quod ipsi quoq; Galilæi & nouarum rerum præcones essent; quasi per Euangelium politias humanas, regna, & Resp. sæculares euertissent; quemadmodum Iudæi omnes Iudam & Galilæos secuti, qui quod dicerent, populum Dei liberum non debere subijci, & infidelibus Romanis seruire, Romanis de facto rebellauerunt. Quæ de causa à Tito excisi sunt. Itaque tunc, cum Christi Ecclesia inciperet innotescere, eadem calumnia, in Christianos, qui origine erant, & habebantur pro Iudæis, deriuata est. Eam calumniam, vt abstergeret Christus, iussit dari *Cæsari, quæ Cæsaris sunt,* & Petro mandauit, vt didrachma solueret; ac ne apud Romanos, aliosue magistratus Christiana religio in odium vocaretur, Paulus, Apo-

S. Augustini
ep. 50.

III.
Clem. Alex.
lib. 4. Strom.
S. Augustin.
in Psal. 118.
conc. 31.
Ioseph lib. 18.
Antiq. cap. 1.
Act. 5. 37.

Matth. 22. 21.

Qq

stoliq;

1. Petr. 2. 17.

stolique, Principibus dandum esse honorem & tributum, sæpius docuerunt. Qua de causa etiam princeps Apostolorum scripsit: *Omnes honorate: fraternitatem diligite; Deum time: regem honorificate. Serui subditi estote in omni timore dominis, non tantum bonis, & modestis, sed etiam dyscolis.* Quoniam igitur & Nero, & Diocletianus, & Domitianus alijq; eiusdem ingenij principes legitime creati sunt Imperatores, etsi tyrannice imperarint, haud tamen tyranni fuerunt, sed veri Imperatores; eaque propter potestatem à Deo acceperunt. Igitur Christiani omnes illis, in conscientia obedire debuerunt; quam diu Deo nihil aduersum iusserunt, cui utiq; semper magis obedire oportet, quam hominibus, qui subinde potestate accepta abutuntur. *Non tribuamus,* inquit S. Augustinus, *dandi regi atque Imperij potestatem, nisi Deo vero, qui dat felicitatem in regno calorum solis pijs, regnum vero terrenum & pijs, & impijs, sicut ei placet, cui nihil iniuste placet.* Apollonia: *Qui dedit Mario, ipse & Casari; qui Augusto, ipse & Neroni; qui Vespasiano vel patri, vel filio suauissimis Imperatoribus, ipse & Domitiano crudelissimo: & ne per singulos ire necesse sit; qui Constantino Christiano, ipse apostata Iuliano.* Omnibus igitur Principibus honor & obedientia tribuenda est, quia hæc est ordinatio & præceptum Dei, illique sunt ministri & vicarij illius, qui gladium portant, ut inobedientes plectant; immò quia conscientia id dicat, ne coram Deo peccemus, qui refractarijs minatur damnationem longè aliam, quam magistratus ciuilis. *Habuerunt,* ait idem S. Pater, *Principes sua verba, Occido, Proscribo, in exilium mitto, sed hæc non possunt comparari huic: Hoc potest corpus & animam mittere in gehennam, ob id à verbis tuis formidauit cor meum.* Hanc subiectionem & obedientiam indicant tributa, quæ subditi pendunt magistratibus, ut testentur, se eis esse subiectos. Quod Ioseph, quod Maria, immò Christus nondum natus fecit. *Exijt edictum à Casare Augusto, ut describeretur vniversus orbis. Et ibant omnes, ut profiterentur singuli in suam ciuitatem. Ascendit autem & Ioseph à Galilæa de ciuitate Nazareth, &c. ut profiteretur cum Maria desponsata sibi uxore pregnante, & Christum in utero ferente; qui & ipse voluit profiteri, nobisque ostendere modum obediendi magistratibus, qui est optimus modus eundem honorandi.*

Act. 5. 29.

S. Augustin.
lib. 5. Ciuit.
cap. 21.S. Augustin.
in illud Psal.
118. à verbis
tuis formida-
uit cor meum.
Luc. 2. 1.

Quamuis

Quamuis & alij sint, de quibus passim historiae meminerunt. Honorantur autem magistratu digni ipsa electione, ipso munere & officio, ipsa solennitate, vt coronatione, iniectioe pepeli, diadematis, reuerentia, obedientia, donis. Et quamuis saepe aliquis ampliore dignus esset officio; tamen hoc ipso magis laudatur, si ipse officium honoret. Epaminondæ, per inuidiam, & contumeliæ gratia, sordidus quidam & contemptibilis magistratus à populo Thebano delegatus est. Eum non aspernatus dixit: *Non solum magistratum ostendere virum, sed virum vicissim ostendere magistratum.* Itaq; se gessit, vt idem officium deinceps, tamq; honestum munus, à multis ambiretur, cum id nihil fuerit aliud, quàm cura sordes & stercorea ex angiportis eijciendi. Inde ergo laudatus est tantò impensius, quia etiam vile officium fecit virtute sua diligentiaq; pretiosum. Saepe autem ad tribunal, aut fasces euectus debet muneris sui conseruare dignitatem. Fabio Maximo jam sene, filius illius consul factus est, qui cum publicitus multis audientibus habuisset orationem: Fabius conscenso equo præcedebat. Cum autem iuuenis lictorem misisset, qui patrem iuberet equo descendere, alij quidem factum hoc auersati sunt; at Fabius ab equo desiliens, non habita ætatis ratione, accurrit, ac filium complexus: *Euge, inquit, fili, sapis: qui intelligas, quibus imperes, & quam magnum magistratum susceperis.* Honorantur denique, præter innumeros alios modos, ij qui in magistratu sunt oblati donis. De regibus Persarum constat, eos sine munerum oblatione non fuisse salutatos, ac vel aquam caua manu hauistam, vel pomum eis fuisse donatum. Salomoni quæ cimelia attulerit regina Saba, historia regum narrat. Et in nouo testamento de Christo Magi aiunt: *Venimus cum muneribus adorare eum.* Digni omnino sunt & donis, & titulis, & obseruatione, & obedientia, quicumque digni sunt magistratu. Vt autem aliquis dignus sit, dicere solebat Agathon, magistratum trium debere meminisse: primùm, *Quòd imperet hominibus:* deinde, *Quòd secundùm leges:* tertio, *Quòd non semper imperet.* Addo ego quartum, *quòd locum Dei teneat;* ita enim & ipse se rectè erga subditos, & subditi se rectè erga illum gerent; cum ob hanc rationem etiam dyscoli sint venerandi. *Principes, & pralati honorantur, ait S. Thomas, etiam si*

IV,

3. Reg. 10. 10.

Matth. 2. 21

Stobzus
serm. 43.

S. Thom. 2. 2.

q. 63. a. 3.

Qq a

sint.

308 Cap. XXVII. Viduas, Magistratus, sacerdotes, &c. honorandas, sint mali, in quantum gerunt personam Dei, & communitalis, cui proficiuntur, secundum illud Prouerb. Sicut qui mittit lapidem, &c. Quia enim gentiles ratiocinationem attribuebant Mercurio, acerrimus Mercurij dicitur cumulus ratiocinij, in quo mercator aliquando mittit unum lapillum loco centum Marcarum: ita etiam honoratur Prælati, qui ponitur loco Dei, & loco totius communitalis, etiam si improbus forsasse sit.

V. 11. Debetur honos sacerdotibus, religiosis, & omnibus hominibus Deo consecratis. Quia sacerdotes Christum repræsentant; & religiosi hoc ipso honore sunt digni, quia sunt aliquid Deo consecratum; quia ad virtutis perfectionem aspirant; quia honorem fugiunt, sequitur autem honor fugientes; quia pro populo orant; quia ab his benedictio; quia sacrificant; quia Dei sunt familiares; quia de reliquis sunt electi; quia à Deo ipso honorantur. *Facies quodcumq; dixerint, qui præsumt loco quem elegerit Dominus, & docuerint te, iuxta legem eius; sequerisq; sententiam eorum: nec declinabis ad dexteram, nec ad sinistram. Qui autem superbiert nollens obedire sacerdotis imperio, qui eo tempore ministrat Domino Domino tuo, & decreto iudicis morietur homo ille, & auferes malum de Israel.*

Heb. 5. 6. In noua etiam lege ait Apostolus: *Qui bene præsumt presbyteri, duplici honore digni habeantur, maxime, qui laborant in verbo & doctrina.* Vbi nomine honoris, non tantum reuerentia, verum etiam alimonia est intelligenda; quia mox ipse Paulus exponit, de quo honore loquatur: *Non infranabis os boni trituranti, & dignus est operarius mercede sua.* Ait autem, *duplici honore*, vel quia & reuerentia, & alimonia digni sunt, ut vult D. Ambrosius; vel quia, ut exponit D. Chrysostomus, *duplici*, hoc est, multiplici copiosoq; honore digni habentur. Ita enim alibi dicitur: *duplici contritione conterere eos: omnes domestici eius vestiti sunt duplicibus*, hoc est, multas & copiosas habent vestes. Atq; in primis magnus est honor, Deo sacrari. Sunt huius rei apud sacros & profanos exempla. Nam, teste Sorano, Herculem & Hippocratem Com Athenienses, ob præclara merita, publice Eleusinijs sacris initiarunt, quod decus nulli ante illos contigit. Demetrius quoque, ut Diodorus refert, Poliorcetes dictus, Athenis commorans initiari cupiebat, & Eleusinijs sacris imbui. Cùmq; abesset satis diu legitima dies,

Levit. 7. 9.
Num. 6. 24.
Deuter. 17. 10.

1. Tim. 5. 17.

Ierem. 17. 18.
Prou. 31. 21.

Soran. in vita
Hippocratis.
Diodorus
lib. 20.

ma dies, in qua soliti erant Athenienses sacra illa celebrare, persuasit populo, ut propter beneficia sua, patrium morem mutarent. Igitur se ipsum inermem sacerdotibus tradidit, & ante statum diem initiatus est. Quod quidem, ut Suidas scribit, peculiare ei, præter ceteros, contigit, ut solus & initiaretur simul, & arcana intueretur, & præfixitum tempus à maioribus non obseruaret. In veteri testamento capita familiarum earundem erant sacerdotes. Ius enim sacerdotij tunc per ordinem nascentium ad postereros, nimirum in primogenitos & in capita familiarum deuolvebatur. Vnde & Abraham, tamquam totius familie suæ omniumque duodecim tribuum pater & patriarcha, earundem simul summus sacerdos & pontifex fuit. Itaque omne sacerdotium Hebræorum descendit ab Abrahamo. Quamuis autem singuli filij Iacob poterant esse tribuum suarum sacerdotes; voluit tamen Deus, ut ex omnibus vnus conflaretur populus, & vna Ecclesia fieret: vnde & statuit, ut vna familia, scilicet Leui & Aaronis, pro reliquis omnibus hoc sacerdotio fungeretur. Quantum autem honorata fuerit præ reliquis familia Leui, constat è diuinis litteris.

Primum ornabantur veste & insignibus sacerdotalibus.

Quod etiam apud profanas gentes in more positum, testatur Herodotus. Ægyptij sacerdotes lineis vestibus induebantur, non solum intrinsecus, sed etiam extrinsecus, ait S. Hieronymus. Apud Romanos virgines Vestales, alba quidem veste, more communi, sed discriminis causa, limbo punicante utebantur, qui ornatus etiam sacerdotis & magistratus erat, ut docet Lipsius. Peculiaris quoque habitus erat ijs, qui sacris præfuerunt, tam apud Indos orientales, quam occidentales. Sed præcipue eminebat amictus Aaronis; & asper cultus Eliæ, Ioannis Baptistæ & reliquorum Prophetarum. Integro quoque libro descripsit monachorum vestimenta Cassianus, vbi *zonas, cucullos, colobias, rebrachiatorias, Martes, Melotes, & calceamenta* oculis subiicit. Deinde hominum Deo sacrorum habitus *venerandus* & erat, & à Patribus vocabatur; quin & *Angelicus*. Quin tertio & Athenæus affirmat, solenne olim Græcis fuisse, vestes eorum tangere, præ reuerentia, quos proximè Deo venerabantur. Quarto, ut olim S. Petri umbra, & S. Pauli sudaria ægris sanitatem contulerunt, & ipsa quoque sim-

VI.

Herodot lib.
5. S. Hieron.
ad cap. 48.
Ezech.

Lipsius Syntag. de Vestalib. c. 12.

Cassian.

Act. 5. 15.
Act. 19. 12.
Matth 9. 20.

bria

Saluian. lib. 8.
de vero iudicio,

Beda lib. 5.
hist. Angl.
cap. 22.
Greg. Turon.
lib. de gloria
confessor.
cap. 18.

Hebr. 7. 1.
& 4.

Hebr. 7. 3.

1 Cor. 11. 10.
Clem lib. 2.
Hypotyp.
S. Anselm. &
S. Thom. ib.
Apoc. 2.

bria Christi sanguinem mulieri stitit; ita quoque sæpe aliorum etiam Deo dedicorum vestimenta honorata prodigijs claruerunt. Theodosius Imperator Maximo Tyranno bellum moturus Senu- phij Monachi superhumerali caput, baculoque illius manum tenuit, Deo in vota vocato, hostibus iam in vicino stantibus, ipse primus in acie exercitum duxit. Quam primum eum aspexerunt barbari, haud secus atque à cælestibus vnum admirati, in fugam conuersi sunt. Ita Imperator cæcus & sine sanguine, & sine labore potitus est victoria. Quintò, adeò vestes Deo seruientium in honore debent esse, vt si quid contumeliosius tractentur, vel diuinitus adsit vindicta. Qua de causa Saluianus Massiliensis scribit Africanam prouinciam à barbaris affligi commeruisse, quòd Religiosorum habitum ludibrijs ac sannis infectati fuissent. Sextò, si vestes horum hominum honorandæ, quantò magis ipsæ itaque vel coronam etiam in capite gerunt sacerdotes, ex ordinatione Apostolorum, ad exemplum S. Petri, non solùm, vt representent coronam spineam Christi, & opprobrium S. Petri, aliorumque Apostolorum; verùm etiam, vt regius illorum honor, & cælestis gloriæ corona, quam expectant, significetur. Septimò, muneribus & decimis honorandi sunt sacerdotes, quippe & Melchisedeco regi Salem, sacerdoti Dei summi, decimas omnium diuinitus Abraham. Intuemini autem quantus sit hic, cui & decimas dedit de precipuis Abraham patriarcha. Postea de filijs Leui sacerdotum accipientes mandatum habens decimas sumere à populo secundùm legem, id est, à fratribus suis, ceteris Iudæis, ex eodem Abraham & Iacob genitis, in signum eminentiæ. Populus proinde à sacerdotibus, quibus decimas dat, benedictionem accipit, quemadmodum & Melchisedec Abrahamo benedixit: vt & illi accipiunt maledictionem, qui sacratis Deo hominibus, non modò non dant, sed auferunt, quod habent. Hinc Abraham fuit victoriosus, qui ita erat constitutus, vt vellet Melchisedecum prædæ quoque suæ facerem participem. Octauò mulieres iubentur caput velare, seu obnubere, propter Angelos, hoc est viros bonos, vt vult Clemens, aut propter sacerdotes & episcopos, vt vult S. Anselmus & S. Thomas, qui in Apocalypsi Angeli vocantur; ne scilicet eos formâ suâ offendant. Quare putat Clemens præcipi, non tantùm vt caput regant

tegant in templo mulieres, sed vt etiam frontem & vultum velamine inumbrent. Cui prorsus contrarium faciunt nostrates puellæ, vtinam non & matronæ, quæ & vultum, & pectus, fere etiam vbera denudant, vt in templo oculos papillis venari, ac se se mammis ipsis prostituere videantur. Nonò ipsis & barbaris & hostibus venerabiles fuerunt, Sacerdotes, & Pontifices, qui vel precibus, vel autoritate eos à direptione vrbium, & nece populorum absterruerunt. Exempla aliquot ascribam.

Leo III. p. p. Atilam Gothorum Regem, ad vrbis direptionem properantem, cum altero consulum & parte senatus non modica ei occurrens ita flexit, vt præter omnium expectationem, & exercitus sui voluntatem, Vrbem parceret. Idem post Vandalorum regem Gensericum crudelissimum Tyrannum ad Vrbem vocatum ab Eudoxia, in vltionem perempti coniugis Valentimiani, ita demulsit, vt spolijs & direptionibus contentus, à cadibus & incendijs abstineret. Severinus monachus Afer, qui apud Noricos & Vindelicos Christum predicauit, post mortem Atila, cum Hibuldu Alemannorum Rex cum exercitu Bataniam properaret, specie visendi Severini, reuera autem occupanda vrbis, obuiam Regi processit: eumq; autoritate sua permonit, vt ab incepto desisteret. Paruit ei Rex barbarus, & captiuos omnes Romanis remisit. Ad eum quoque Odacer Rugorum regulus venerabundus venit, cui Italia regnum prædixit, & Roma excidium. Epiphanius episcopus Ticinensis tanta fuit autoritate apud hostes, vt cum Theodorico Gothorum rex, capto Ticino, presidium imposuisset, barbari milites eum patrio loco venerarentur: & vrbe egredientes ei cum lachrymis valedicerent. Præterea capto ab Odoacro rege Herulorum Ticino, à victore rege ciuib; suis fiscalium tributorum immunitatem impetrauit ad annos quinque. A Theodorico durissima legis in omnes, quotquot sponte se hostibus Hercul coniuixerant, lata relaxationem impetrauit. Ad Gundebaudum regem Gallia Lugdunum à Theodorico missus pro captiuo redimendis, sex millia Ligurum sine pretio, precibus tantum & pietate sibi donatos, patria restituit. Diui Remigy Rhemensis Episcopi tanta fuit etiam apud hostes autoritas, vt Alaricus Gothus rex Arianus apud eum pro puella cuiusdam sui aulici demoniaca intercederet: & Clodouem Rex Gallorum adhuc paganus cum toto exercitu eum veneraretur. Nam cum miles quidam vrbem ex Rhemensis Ecclesia abstulisset, ad preces Remigy Rex

VII.
Platina in
Leone & Sab.
lib. j. En, 8.

Frisingenfis
lib. 4. c. 30. &
Eugypius.

Euedius in
cius vita.

Hincmarus
in vita Remi-
gij.

Rex

Rex eam reddi iussit: cumq; alter non statim paruisset, supplicium propria manu de eo sumpsit. Tantus honos habetur pietati, apud barbaros: ut proinde ipsos barbarie barbaros vincant, qui Dei seruos nesciunt honorare; immò audent digitis, & velut Apula canis, linguis quoque, ciconijsque ridendos propinare,

VIII.

12. Honor, veneratio & cultus debetur etiam Sanctis vitæ seu fruuentibus, seu functis. Si viuunt adhuc, multa, immò ferè pleraque illis conueniunt, cum hominibus Deo sacratis. Quo pacto Melitenses magnis obseruantia signis titulisque Paulum cum socijs persecuti sunt, quin & muneribus eum, & propter eum, comites quoque eius honorauerunt. *Qui multis honoribus nos honorauerunt, & nauigantibus imposuerunt, qua necessaria erant, ait. Vbi honorum, & honorandi verbum, pro diuitijs ac ditando, phrasi Scripturæ, accipitur, sicut cum dicitur, Ne des alienis honorem tuum,* hoc est, facultates tuas. Mirum est autem, Paulum eum honorem, hoc est, comitatum admisisse. Sed non admisit mercedis loco, qui adeò abhorrebat à necessario quoque victu, quem alij deferrent, malens manibus ipse suis, quin & labore ac sudore compere rare. Cur igitur admisit? Vincto & in itinere maritimo non licuit laborare. Cur admisit? Melitensium liberalitas & gratitudo adeò erat vehemens, importuna, & quodammodo violenta, vt non posset eum honorem repudiare. Cur admisit? itineris comites, quibus in eius gratiam benignè fiebat à Melitensibus, noluit fraudare hoc emolumento. Cur admisit? quia, sicut alias, vidit in se Christum honorari, & Euangelium, vt quando *super languidos deferebantur à corpore eius sudaria, vel semicinctia, & recedebant ab eis languores, & spiritus nequam egrediebantur.* Vsq; adeò reliquæ etiam tum magni fiebant, vt vel sudariola, quibus sudorem abstergebat, vel semicinctia, seu perizomata, quibus se medium cingebat, ad cauendas & arcendas è vestibus sordes, cum in officio versaretur scenofactoriam exercens. Ad quem modum caligula Honorati cadaveri admota, illud ad vitæ excitauit, teste S. Gregorio, eam enim Libertinus, qui admouit, ob tantæ Abbatis reuerentiam gestabat semper in sinu. Quia igitur Deus in sanctorum suorum honoribus honoratur, promisit Christus, discipulos suos operibus suis maiora facturos. Itaque prodicit

Act. 18. 10.

Prou. 5. 9.

Act. 19. 12.

S. Greg. lib. 1.
Dial. c. 2.

Ioan. 14. 12.

S. Augu-

S. Augustinus ipsorum languentium atq; mortuorum relata post sanctarum contactum reliquiarum vestimenta, sanitatem vtramque attulisse; immò & flores. De puluere, ac situ sepulchrorum, de oleo lampadarum, & lychnorum ad illa suspensorum, de manuali aqua, pedumque ablutorum, & similibus, tam multa sunt in historijs & Patrum scriptis testimonia, vt qui dubitet, meritò nihil omnino credere videatur, & pertinacior sit spiritibus nequam, qui Apostoli semicinctia & sudaria ferre non valentes, eorum potentiam experti, ab obsessis vel inuiti egressi sunt. Rectè igitur hinc cultus Sanctorum, & sanctarum reliquiarum deducitur. Quòd si enim Deus ipse Sanctos suos, eorumque Reliquias miraculis honorat, quis tam superbus erit, vt non & ipse eos velit honorare?

Et quidem in viujs adhuc degentes fuisse æstimatos atque honoribus ornatos etiam nomina ostendunt, quæ eis, ob pietatem, homines imposuerunt. Mirum est, quod de Iacobo minore Christi discipulo proditur memoriæ, quia puer adhuc incredibili, ac supra ætatem magna sanctitatis opinione imbuit omnium mentes, vnde *Sanctus* vulgò appellatus est. Auxit opinionem hanc de eo receptam summa vitæ austeritas. Enimuerò neque vinum bibit vquam, neque vllum carnis nouit vsum; inonsus vixit, vnguenti & balnei expertus: adeò precando Numini deditus, vt eius genua in camelorum speciem occalluerint. Sic Gallus adhuc viuus *Sancti* cognomen meruit, ob pietatem. Et Bonfinius est auctor, D. Germano à Gallis nõ solum in morte, verum etiam in vita velut sancto magnos honores exhibitos: quòd sanctissimam vitam duxisset, hæreses extirpasset, & miserrimis Hunnorum temporibus consilio & precibus Gallis & Britannis mirabili adiumento fuisset. Sic prisca Patres, vt videre est in epistolis S. Augustini, cum ad se se mutuò epistolas missitarent, non solum, ob officium, verum etiam, ob mores se se mutuò *Sanctos* appellauerunt. Quod & tempore Apostoli factum est, ita enim scribit: *Salutate Philologum, & Iuliam, Nereum & sororem eius, & Olympiadem, & omnes, qui cum eis sunt Sanctos.* Christianos enim quasi sanctos & recipi, & saluari oportere iudicabat. Ita salutabat, recipiebat, consulebat *Sanctos* prisca ætas, in exemplum sæculi deterioris; ab ijs, qui

R r verita-

S. Augustin.
lib. 22. de ci-
uit. c. 8.

Vide Bellar-
min. lib. 2. de
adoraz. Gabr.
Vasques lib.
3. de adoraz;
Baron. in
Notis Marty-
rol. 15. Iunij.

IX.
Sabellicus
lib. 6. c. 3.

Bonfinius
lib. 4. dec. 1.

Rom. 16. 15.

Fulgos. lib. 2. cap. 5. veritatem dicere audent, abhorrentis. *Franciscus Paula Eremita, vir natione Calaber, à decimo tertio anno usque ad sexagesimum Eremiticam egit vitam, obsonio nullo cibos suos molliente. Missis igitur à Ludouico undecimo Gallorum rege, ad Ferdinandum seniore[m] Neapolitanum regem oratoribus, qui precibus multis hoc peterent: vix tandem Sixto IV. Papam iubente, adduci Franciscus potuit, ut in Galliam ad Ludovicum se conferret: à quo per omne regnum, quò iter habuit, præmissis sacris, ceu si Cardinalis cum legationis honore illuc tenderet, exceptus fuit: quamquam litterarum expertus esset, ab eo Regè eiusq[ue] filio Carolo VIII. consilijs de magnis rebus adhibebatur, sententijsq[ue] eius præferabatur: Alexandroq[ue] VI. Pontifice hoc præbente, Princeps quintæ regule factus fuit, qua postea ab eo nomen accepit.*

Ioseph. lib. 10. cap. 9. Antiq. Hieremias Propheta in tanta fuit existimatione etiam apud hostes Babylonios, ut ex regis Nabuchodonosoris iussu Nabuzardan magister equitum cum magnis præmijs Babylonem pellicere voluerit, quem alioquin tamquam captiuum abducere poterat. At cum apud reliquias Iudæorum manere vellet, liberum hoc ei permisit, eiq[ue] Baruch scribam discipulum adiunxit, & amplis muneribus ornauit. Eldras inter homines Hebræici sanguinis in Assyria agentes prudentissimus, qui Mosâicas leges vel hominum incuriâ, vel iniuria temporum propemodum deperditas, quia omnia memoria teneret, litterarum monumentis restituit, ob celebrem sapientiæ & sanctitatis famam, regi Xerxi non ignotus, facilè ab eo impetravit, ut ex Babylone populares suos secum migrare volentes in Palæstinam deduceret.

X. Longè autem maior honoris gradus debetur ijs, qui post mortem in numerum Sanctorum sunt relati, neque amplius excidere possunt. Non quòd eos ut Deos adoremus, sed ut tamquam amicos Dei debito cultu, quem duliam vocamus, veneremur. Apud Plinium, ut mortales bene meriti inter deos referantur, mos est adeò vetus, ut panè nihil sit eo antiquius. *Hic est vetustissimus referendi bene merentibus gratiam mos, inquit, ut tales numinibus ascribantur.* Ad hunc errorem corrigendum, atque in ritum meliorem mutandù, ab Ecclesia instituta est *canonizatio Sanctorum.* Hinc Pontifices Romani, ad memoriam martyrum, annua festa & sacra instituerunt, quod aliud non fuit, nisi testari, eos fuisse sanctos.

Plin. lib. 2. cap. 7.

Sab. lib. 3. Enc. 3.

sanctos. Verum postremò, ut ne unusquisq; arbitrari suo hunc vel illum pro dino haberet, coleretq; Alexander III. statuit, ut nulli mortalium talis in terris honor haberetur publicè, nisi illi, qui priùs ex edito Apostolico in diuorum esset catalogum ascriptus. Hoc decretum inter decretales epistolae, in titulo de reliquis Sanctorum scriptum leges.

Ad hunc modum, inquisitione diligenter facta in vitam & miracula, relati sunt in numerum Sanctorum Dominicus An. 53. Imperij Alphonsi: Franciscus à Gregorio IX. vti & Elisabetha regis Hungariæ filia: Clara ab Alexandro IV. Stephanus & Ladislaus Vngariæ reges, Stanislaus Cracouienfis Episcopus, & alij ab alijs. A Ioanne XXIII. Thomas Herfordensis Episcopus, & Thomas de Aquino: Bonaventura à Sixto IV. Bernardinus Senensis à Nicolao V. Vincentius à Callisto III. vti & Edmundus Anglicus: Nicolaus Tolentinas ab Eugenio IV. Benno ab Hadriano VI. &, ne numerus fiat sine numero, Ignatius Loyola, & Franciscus Xaverius, cum Philippo Nerio, Isidoro, & Theresia, à Gregorio XV. Quæ consecratio Pontificis totius Ecclesiæ approbatione facta, tantò pluris facienda est, quia neque Pontifex tamquam caput Ecclesiæ, publica autoritate aliquid decernens, neque tota Ecclesia aliquid credens, aut credendum proponens, errare potest.

Hanc consecrationem alij deinde, atque alij sequuntur honores, imagines, aræ, oratoria, sacella, templa, festi & solennes dies, ieiunia, vigilæ, & omnifariâ factæ ceremoniæ, quas Christo regi, & sacratissimæ eius militiæ decernit humana pietas; quæ tantò sunt ceteris honoribus, qui in terris decernuntur, maiores sanctioresq;e, quantò sanctior illorum fuit vita, quàm reliquorum hominum, qui omni ævo floruerunt. Templa Sanctis erecta, testantur Romæ Basilica D. Petro in Vaticano & Ostiensi via, & altera D. Paulo, vtraque immensi amplitudine & apparatu visendo consecrata; itemq; tertia Lateranensis Ioanni Baptistæ; & quarta Pantheon antea dicta, postea Dæi Matri Mariæ, alixq; alijs Diuis, & Romæ, & vbiq; gentium & terrarum dedicata. Neq; sanè festa Sanctorum aliò respiciunt, quàm vt ijs diebus præcipua quadam veneratione colantur, enimuerò, vt tamquam patroni & aduocati nostri inuocentur. Quod à nobis faciendum esse, antiqui PP. Nectarius, Ephræm, Nazianzenus, Nyssenus, Ambrosius, Chryso-

Ritius lib. 3
Platina. Bon.
fin. l. 1. Dec. 21

XI.
Sabelli lib.
10. cap. 14

mus, Augustinus, & posteri omnes suo exemplo docuerunt; quem cultum Ecclesia & vsu, & doctrina semper approbavit; nec sine insigni fructu. Quot enim & quanti, per huius, aut illius Sancti inuocationem & patrocinium iam morbos corporis; iam animi molestias ac tentationes; iam lumen intellectus; iam donum sobrietatis vel castitatis impetrauerunt? Pendent in templis anathemata; loquuntur tabellæ; nos ipsi quot vidimus, audiimus, Sanctorum ope, è flammis & fluminibus, è peste, è carcere ereptos? vt negare experientias tam claras, sic lumen solis meridiani velle extinguere. Certè inuocari Sanctos in hac vita existentes & piè, & vtiliter, ostendit D. Paulus, quando scripsit: *Oratio inflata, orantes simul & pro nobis: iterumq;: Fratres orate pro nobis, vt sermo Dei currat, & clarificetur, sicut & apud vos. Quod si Sanctos licet inuocare in hac vita existentes, idq; & pium, & vtile est, & fit exemplo Pauli, cur non liceat, & vtile sit, inuocare item & Sanctos cum Christo regnantes? aut cur eorum oratio sit minùs efficax, quàm eorum, qui adhuc in hac vita peccant, & Deum offendere possunt? Orare autem & defunctos pro vitiis, ostensum est Machabæo. *Erat autem huiusmodi visus: Oniam qui fuerat summus sacerdos, virum bonum & benignum, verecundum visum, modestum moribus, & eloquio decorum, & qui à puero in virtutum exercitatus sit, manu protendentem, orare pro omni populo Iudæorum: Post hoc apparuisse & alium virum, ætate, & gloria mirabilem, & magni decoris habitudine circa illum: Respondentem verò Oniam dixisse: Hic est fratrum amator, & populi Israel: hic est, qui multum orat pro populo, & vniuersa sancta ciuitate, Ieremias propheta Dei. Extendisse autem Ieremiam dexteram, & dedisse Iudæ gladium aureum, dicentem: Accipe sanctum gladium munus à Deo, in quo despicit aduersarios populi mei Israel. Potuit Onias, potuit Ieremias orare pro populo, cur alij non possunt? Hanc opinionem communem fuisse, apud Iudæos, etiam Christi tempore, illa confirmant, quòd, cum Seruator noster in cruce clamaret: *Eli, Eli, lamma Sabachtani, quidam illic stantes & audientes, utique ex consuetudine inuocandi sanctos, dicerent: Eliam vocat iste, itemq;: sine, videmus an veniat Elias liberans eum. Non dixerunt, quid Eliam vocat? Elias non audit, gratis ergo eum vocat: nec dixerunt, Elias non potest***

Coloss. 4. 2.
2, Thess. 3. 1.

1. Machab. 15.
12.

Matth. 27. 46.

potest eum liberare; sed, videamus, an veniat Elias, & liberet eum. Crediderunt ergo, eum, si vellet, posse; an autem liberaturus esset, dubij fuerunt. Inuocemus igitur & nos quotidie Sanctos in cælo existentes, dicamusq; *S. Maria, ora pro nobis: S. Michael, ora pro nobis: S. Ioannes Baptista, ora pro nobis: S. Petre, ora pro nobis: omnes Sancti & Sancta Dei, intercedite pro nobis &c.* Ita honoramus, quos inuocamus, tamquam potentes succurrere.

Neque sanè hic honor Sanctis exhibitus, est Deo iniuriosus. Si enim S. Paulus Deo non intulit iniuriam, quando Sanctis in terra scripsit: *orationi instantes, orantes simul & pro nobis*; cur iniuriam inferat is, qui Sanctis in cælo existentibus dicit: *orate pro nobis*? At Deus vult solus adorari? quid tum? an inde conficitur: Ergo non licet inuocare Sanctos in cælo? Si hoc rectè colligitur, rectè etiam colligetur: Ergo non licet inuocare Sanctos in terra. Atqui hos licet cum Paulo, ergo & illos licet inuocare. Neq; rectius argumentantur, qui sic argumentantur: Solus Christus est Mediator; Ergo non licet inuocare Sanctos in cælo: quàm qui sic inferunt: Solus Christus est Mediator; Ergo non licet inuocare Sanctos in terra. Quicumque ergo hoc telum esse infirmum, dicunt, ne Paulum videantur velle sauciare; fateantur etiam prius esse infirmum, quia ex eodem modulo prodit. Pari pacto, si signum est, nos diffidere Deo & Christo, quando confugimus ad Sanctos in cælo triumphantes, erit etiam signum diffidentiae in Paulo, & in alijs, quando inuocant Sanctos in terra militantes, & dicunt: *Fratres orate pro nobis.* Neque putare debet quisquam Sanctos frustra inuocari atque sine fructu, quasi illi, qui in cælo sunt, non audiant preces nostras, neque sciant, quid hinc apud nos geratur. Si enim Sancti adhuc in hac vita possunt, Deo reuelante, cognoscere arcana aliorum consilia & molitiones, quemadmodum Samuel cognouit omnia, quæ erant in corde Saulis; & Eliseus sciuit omnia, quæ à famulo absente erant perpetrata, itemq; omnia secreta consilia regis Syriæ; ac Daniel occultum somnium Nabuchodonosoris atque interpretationem illius: Petrus quoque occultam fraudem Ananiæ & Saphiræ; & quicumque Spiritu Prophetico abscondita & futura prædixerant; cur non in cælo, immò & in Limbo SS. PP. posset idem Deus beatis animabus simi-

XII.

Coloss. 4. 2.

1. Thessal. 3. 5.

1. Reg. 9. 19.
4. Reg. 5. 26.
4. Reg. 6. 9.
Dan. 2. 26.
Act. 5. 1.

Eccles. 9. 5.
Iob, 14. 21.

Mat. 63. 16.

S. Thom. in
ep. ad Rom.
cap. 10. lect. 2.

XIII.
1 Petr. 2. 17.
Rom. 12. 10.

13. D. Petrus deniq; quasi in compendio scribit: *Omni honorate*; & S. Paulus iubet nos esse *honore inuicem prouenientes*; sed præmittit, *charitate fraternitatis inuicem diligentes*, hoc est, *quasi omnia*, seu *charitate fraterna*. Quia omnes vnum patrem habemus

DEVM,

lia reuelare? Hoc tamen discrimen esse facile credo, quod beati plus videant, eaq; maximè, quæ ad illos pertinent, aut quæ desiderant scire & videre; quàm Patres, qui olim adhuc in Limbo, & umbra mortis exiterunt; multoq; minùs sciunt illi, qui in inferno etiam hac ignorantia cruciantur. Atque de his intelliguntur illa, quæ malè intelligunt, qui Sanctos habere patronos nolunt; vt cùm dicitur: *Viuentes sciunt, se esse morturos: mortui verò nihil nouerunt amplius*: item: *sive nobiles fuerint filij eius, sive ignobiles, non intelliget*, de nostris scilicet rebus, quæ apud nos aguntur; & nisi illis reueletur: nam utique animæ damnatorum sciunt, se esse damnatas; & animæ beatorum sciunt, se esse beatas; animæ autem in Limbo PP. existentes, sciuerunt Messiam venturum; & anima Abrahami insuper sciuit, quid diues in inferno peteret; quin & ipsa damnata diuitis epulonis anima sciuit adhuc se habere in viuis quinq; fratres, pro quibus orauit. Quod autem dicitur: *Abraham nesciuit nos, & Israel ignorauit nos*, intelligitur de Abrahamo, tempore veteris testamenti, adhuc existente in Limbo PP. vbi sine peculiari reuelatione utique nihil scire potuit eorum, quæ in terris gererentur; alia ratio est nunc, tempore noui testamenti, de eodem iam inter beatos in cælo degente, & de alijs Sanctis, qui in beatifica visione, & Deo, omnia vident, quæ desiderant videre. Itaque sine formidine eos possumus inuocare, facile intelligent, etsi à nobis procul distent, quæ ad eos vel loquendo, vel cogitando mittimus. Sic eos, & in illis Deum honoramus: est enim, vt S. Thomas docet, inuocare nihil aliud, quàm aliquem in se vocare, per affectum, & deuotum cultum: quod vt fieret, voluit Deus, qui voluit Sanctis etiam hunc honorem tribuere, vt sineret eos secundarios apud se esse aduocatos; non quasi Christus non sufficeret, sed quod Christo ipsi quoque honorificum esset, si ad eum, eiusq; Patrem tales legatos mitteremus, quibus ipse vim impetrandi & meruisset, & honoris causa contulisset.

DEVM, omnes in Christo fratres sumus; omnibus ergo honorem, & charitatem fraternam debemus, tantoque magis, quanto fraternitas spiritualis perfectior est carnali, ait S. Ambrosius. Ad hunc honorem & amorem promouendum primitiæ Ecclesiæ Christiani se se omnes vocabant mutuò *fratres*, tamquam ex eodem patre Christo, atq; eadem matre Ecclesia oriundi. Nec satis est honorare fratres, sed honore etiam præueniendi sunt, vt quodammodo, dum certamus, quis alterum anteuertat, amorem tantò maiorem excitemus; sic subditus debet superiorem præuenire; & non est indecens, vt etiam superior præueniat inferiorem, tantoque se magis demittat, exemplo Christi, quantò ipse maior est; eniuero potest & debet superior ipsum quoq; inferiorem suum tamquam superiorem honorare, si in eo Christum agnoscat; & non sua, sed alterius bona consideret. Vnde Apostolus ait: *in humilitate superiores sibi inuicem arbitantes, non qua sua sunt singuli considerantes, sed ea, qua aliorum. Ne, dum alter alteri se humiliat, inquit S. Gregorius, humiliatio iret alteri in elationem, bene utramque partem admonuit dicens: Superiores sibi inuicem arbitantes, vt in cogitationibus cordis, & ego mihi illum præferam, & vicissim ille me sibi: vt cum utraque parte cor inferius premitur, nullus ex impenso honore subleuetur.* Hinc intelligitur, quàm indignum sit facinus, contemnere illum, quem obligatus es honorare. Meritoq; par pari refertur, & qui malè dicit, malè audit; vt eandem mensuram recipiat, qui mala mensura est vsus. *Va, qui spernis, nonne & ipse spernèris? cum fatigatus desieris contemnere, contemnèris.* Ita factum est ancillæ Agar, quæ, quia concepisse se videns despexit dominam suam, postea humiliata est sub manu illius. Ita Michol filia Saul prospiciens per fenestram, vidit regem Dauid subsilientem, atque saltantem coram Domino, & despexit eum in corde suo. Ideò Michol filia Saul non est natus filius vsque ad diem mortis sua. Ita Rabfaces dux militiæ regis Assyriorum, qui primùm de populo Dei, deinde de ipso Deo contemptim locutus ita punitus est, vt vna nocte in castris eius Assyriorum centum octoginta millia occiderentur ab Angelo. Ita Aman Mardochæum despiciens, in ipso patibulo suspensus est, quod Mardochæo exædificauit. Ita Phariseus præ se humilem Publicanum, cæterosque homines contemnens, tantum à Deo infra Publicanum

S. Ambrosius
serm. 6.

Philip. 2. 3.

S. Greg. I. 34.
Moral. c. 17.

Isa. 33. 2.

Gen. 16. 4.

2. Reg. 6. 16.

4. Reg. 18. 19.

Esther. 3. 4.

Luc. 18. 9.

num

num deiectus est, quantum supra eum se extulit. Adeo neminem decet aspernari, & omnes, suo modo convenit honorare, et si non reuereri: et si enim superiores inferiores, immo & Deus homines honoret; non tamē eos reueretur, cum nomine reuerentia submissio erga alterum, & agnitio tamquam maioris intelligatur.

XIV.

14. Quod si omnes honorare oportet, ergo & DEVM, & quidem ante, ac supra omnes. Ille enim est parens, ille præceptor & doctor, ille senior quia æternus, ille animæ nostræ sponsus, ille dominus, ille benefactor; omnium rerum gnarus, ille nos vocat, amicos suos, ille magistratus supremus, ille cui omnia sacra consecrantur, ille Sanctus Sanctorum. Habet ergo omnes titulos & causas honoris illi exhibendi, & gloriæ in illum referendæ. Quod quidem Angeli in cælo faciunt, perpetim clamantes: Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus exercituum, plena est omnis terra gloria eius. Neque Angeli tantum, ait enim Ioannes: Et vidi, & audiui vocem Angelorum multorum in circuitu throni, & animalium, & seniorum: & erat numerus eorum millia millium, dicentium voce magna: Dignus est Agnus, qui occisus est, accipere virtutem, & diuinitatem, & sapientiam, & fortitudinem, & honorem, & gloriam, & benedictionem. Hoc omnes beati in cælo faciunt in omnem æternitatem. Quod se quoque sperant facturos, quicumque, in hac vita, omnia ad maiorem Dei gloriæ negotia incipiunt, continuant, finiunt. Ille enim vt principium est, ita & finis debet esse omnium bonarum nostrarum actionum: Ego sum, a. & o. principium & finis, dicit Dominus. Hinc merito dicitur: Afferte Domino gloriam, & honorem, afferte Domino gloriam nomini eius, adorate Dominum in atrio sancto eius, hoc est, in terrâ, quæ est atrium, è quo Sancti in aulaam caelestem intrant. In hoc atrio identidem cantandum est:

O veritas mea, & misericordia mea, Deus meus, Trinitas beata,
tibi soli laus, honor, virtus, & gloria, per infinita
seculorum secula.

Isa. 6. 3.

Apoc. 5. 11.

Vide supra, cap. 19. §. 9.

Apoc. 1. 8.

Plal. 28. 2.

Thom. de Kemp. l. 3. de imit. cap. 40.
Vide supra cap. 21. de gloria Deo danda.

